

УДК 339.92:338.1(045)

СІДЕНКО С.В.,

д.е.н., професор,

завідувач кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу

Навчально-наукового інституту міжнародних відносин

Національного авіаційного університету

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

***Анотація.** В статті розглянуті питання сучасної модернізації економіки країн в умовах глобалізації, що пов'язане з розвитком інформаційних технологій, економіки знань, процесами транснаціоналізації у світовому господарстві. Показані особливості цих процесів в різних країнах відповідно до обраної стратегії, пріоритетів, традицій. Розглянуті перспективи модернізації економіки в Україні в умовах глобальних трансформацій.*

***Ключові слова:** модернізація економіки, науково-технічна революція, інновації, інформаційне суспільство, стратегічні пріоритети, багатонаціональні корпорації.*

Сиденко С.В., д.э.н., профессор, заведующая кафедры международных экономических отношений и бизнеса Учебно-научного института Международных отношений Национального авиационного университета

МОДЕРНИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ СТРАН В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

***Аннотация.** В статье рассмотрены вопросы современной модернизации экономики стран в условиях глобализации, обусловленные развитием информационных технологий, экономики знаний, процессами транснационализации в мировом хозяйстве. Показаны особенности этих процессов в разных странах соответственно избранной стратегии, приоритетов, традиций. Рассмотрены перспективы модернизации экономики Украины в условиях глобальных трансформаций.*

***Ключевые слова:** модернизация экономики, научно-техническая революция, инновации, информационное общество, стратегические приоритеты, многонациональные корпорации.*

Sidenko S.V., Doctor of Sciences in Economics, Professor, Head of the Chair of External Economic Relations and Business at the Institute of International Relations of the National Aviation University.

MODERNIZATION OF THE ECONOMY OF COUNTRIES IN CONDITIONS GLOBAL TRANSFORMATIONS

***Annotation.** The article considers the issues of contemporary modernisation of national economies under globalisation, which is associated with the development of information technologies, knowledge economy, and transnationalisation processes in the world economy. It reveals the specific characteristics of these processes in different countries determined by their economic strategy, priorities and traditions. The author examines the prospects of economic modernisation in Ukraine in the context of global transformations.*

***Key words:** economic modernisation, revolution in science and technology, innovations, information society, strategic priorities, multinational corporations.*

Актуальність теми. На початку ХХІ ст. процеси глобалізації обумовлюють необхідність для кожної країни забезпечення економічного зростання і міжнародної конкурентоспроможності на світових ринках, що зумовлює фундаментальні трансформації національних економік відповідно до нових умов розвитку світового господарства. В цих умовах для багатьох країн виникає необхідність соціально-економічної трансформації або модернізації, що полягає в пошуку механізмів для реалізації зміни існуючого економічного порядку (соціально-економічної системи) для забезпечення стабільного економічного росту і конкурентоспроможності національної економіки.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації на процеси економічної модернізації країн мають вплив бурхливий розвиток НТР, інновацій, формування засад економіки знань, процеси транснаціоналізації економіки. Проблеми економічної модернізації економіки є надзвичайно актуальними для України, оскільки саме інноваційна модель розвитку дозволить перейти на новий технологічний рівень, забезпечить стійке економічне зростання на основі розвитку нових наукоємних галузей, що зміцнить конкурентні позиції у світовому господарстві.

Аналіз останніх досліджень. В Україні багато вчених досліджують проблеми соціально-економічної трансформації на основі інноваційних технологій. Серед цих вчених: А. Гальчинський, В. Геєць, В. Ільїн, Я. Жаліло, В. Семиноженко, В. Сіденко, А. Філіпенко та ін.

Виклад основного матеріалу. Процеси модернізації (від «modernisation», франц.) як сукупність великомасштабних змін, через які в суспільстві встановлюються технологічні, економічні, політичні, соціальні і культурні особливості, притаманні сучасності, зародилися ще в XVI ст., що знайшло відображення в концепції сучасності, яка сформувалася в епоху Відродження та пов'язана з великими відкриттями в багатьох галузях знань. Класичні праці, що описують модернізацію, належать М. Веберу, Е. Дюркгейму, Т. Парсонсу, Д. Антеру, Г. Спенсеру, О. Конту, К. Марксу та іншим. У працях вчених були досліджені механізми поглиблення суспільного поділу праці, революційні зміни в розвитку технологій та використання нових методів організації виробництва.

Економічні проблеми формування індустріального суспільства, що пов'язане з фундаментальними змінами в технічному базисі виробництва, структурною перебудовою всієї системи господарювання з метою забезпечення економічного зростання і підвищення ефективності виробництва, досліджені в працях багатьох зарубіжних вчених. Так, теоретичним і методологічним питанням структурної трансформації економіки присвячені праці І. Валлерстайна, П. Самуельсона, Дж. К. Гелбрейта, Ф. Броделя, П. Грегори, С. Кузнеця, К. Поланьї, К. Поппера, Р. Фогеля, Дж. М. Кейнса, Э. Хансена, Дж. М. Бьюкенена, Г. Таллока, Л. Ерхарда, В. Леонтьєва, Ф. Хайєка, Д. Хікса, Й. Шумпетера, М. Фрідмена.

Індустріалізація у 30-тих роках XX століття в багатьох країнах була мейнстрімом модернізації економіки. Проте модернізація є більш широким явищем, ніж індустріалізація чи зміна суспільних формацій, оскільки ці процеси зумовлені глибокими трансформаціями під впливом науково-технічного прогресу, зміною співвідношення факторів виробництва – капіталу, праці, землі на користь технічного прогресу, інновацій і високо кваліфікованої та інтелектуальної праці. В умовах перетворення НТП на вирішальний фактор економічного зростання і розвитку модернізація охоплює всі сфери соціально-економічної системи і суспільних відносин.

Подальша трансформація індустріального суспільства під впливом НТП супроводжувалася лібералізацією економіки, зміною її структури, розвитком сфери послуг, зниженням ролі матеріального виробництва, зміною характеру людської діяльності і її мотивації та означала перехід країн до постіндустріальної стадії розвитку, що є глибокою якісною зміною та однією з докорінних рис нової епохи. Ці процеси знайшли відображення в теоріях постіндустріального суспільства, ідея якого була сформульована ще на початку XX ст. А. Пенті та набула розвитку у фундаментальних працях Д. Рісмана, Р. Арона, Д. Белла, П. Друкера, Дж. К. Гелбрейта, У. Росту, Д. Норта, А. Тойнбі, Е.Тоффлера та ін., де обґрунтовано положення про подальшу трансформацію індустріального суспільства в постіндустріальне, що знайшло прояв у лібералізації економіки, зміні її структури, розвитку сфери послуг, зміні характеру людської діяльності і її мотивації [1,2,3]. Отже, економічна модернізація, на думку дослідників, пов'язана з революційними змінами технологій, глибокими економічними змінами – поглибленням суспільного поділу праці, використанням нових методів організації виробництва і менеджменту та новими умовами створення сприятливих умов для комерційної діяльності, що і відрізняє її від індустріалізації.

Сучасна модернізація – це не індустріалізація, яка здійснювалася в XIX–XX ст., а трансформація індустріальних структур, що не відповідають сучасному розвитку науки, технології, організації виробництва, і рух до постіндустріального суспільства, до нової моделі економічного розвитку на інноваційній основі. Незважаючи на велику кількість досліджень процесу модернізації, тривають дискусії щодо її змісту, але можна виділити її особливі риси:

- це процес формування сучасної моделі економіки;
- цей процес тісно пов'язаний з інноваційними перетвореннями;
- сутністю модернізації економіки є якісні зміни в суспільстві, що відповідають новій системі інтересів, цінностей і пріоритетів.

Таким чином, процеси модернізації характерні для різних сфер життя суспільства – соціально-економічних, політичних, екологічних та культурно-психологічних, адже будь-які економічні перетворення ґрунтуються на культурних, освітніх і ціннісних засадах, політичних рішеннях, ідеології, на яких базуються і реалізуються процеси модернізації.

Необхідно зазначити, що іноді поняття "модернізація" ототожнюють з вестернізацією, що означає запозичення західноєвропейського або англо-американського способу життя в області економіки, політики, освіти і культури, поширення західних цінностей по всьому світу. Однак, модернізація є більш широким поняттям осучаснення суспільства, хоча при цьому можуть використовуватися передові технології, сучасна організація виробництва, інститути, ефективний менеджмент, що застосовуються в розвинених країнах світу.

В умовах розвитку глобалізації процеси модернізації відбуваються під впливом низки чинників. По-перше, значно зростає роль і значення науково-технологічного прогресу в розвитку економіки, суспільства, світового господарства, який обумовив перехід від індустріальних до інформаційних і нанотехнологій, становлення економіки заснованої на знаннях. Згідно інноваційної теорії Й. Шумпетера, кожен цикл розвитку складається з двох частин: інноваційної – створення і впровадження нових технологій, та імітаційної – їх поширення [4]. Сучасний світовий розвиток перебуває в процесі формування п'ятого і шостого технологічних укладів та формування засад четвертої промислової революції, що спричинило вдосконалення техніки, технології та організації виробництва, усіх елементів продуктивних сил, суспільного виробництва, підвищенні його ефективності. Зараз розвинуті країни впроваджують технології шостого технологічного укладу, який буде визначати конкурентоспроможність товарів і послуг на світових ринках в

найближчі роки. Тому процеси модернізації в країнах світу мають включати політику, спрямовану на розвиток науки і технологій, які задають напрямок розвитку всієї світової економіки. При цьому процес модернізації економіки, як процес технологічного оновлення і запровадження технічних новацій, супроводжується становленням національних організаційних та інноваційних систем і відповідних інститутів.

По-друге, надзвичайно великий вплив на соціально-економічний розвиток і модернізацію економіки має розвиток інформаційного суспільства (Ф. Махлуп, Т. Умсао, М. Порат, Й. Масуда, Т. Стоунбер, М. Кастельс та ін.), в якому інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі, а головними продуктами його розвитку є інформація і знання [5,6].

Згідно з концепцією К. Фрімена, в кожному циклі розвитку світового господарства існує одна технологічна парадигма, яка визначає пріоритетне становище однієї з галузей промисловості у світовій економіці. Ця парадигма включає в себе систему найкращих практичних знань, якими володіють країни-лідери світового господарства. Інформатизація економіки і суспільства набула таких масштабів, що зумовила утвердження Інтернету, мобільного зв'язку, вихід телебачення за національні кордони, поширення цифрових технологій, що впливає на економічне зростання і створення конкурентних переваг країн в глобальному середовищі. З поширенням у найрозвинутіших країнах інформаційно-комунікаційних технологій НТП забезпечує приріст ВВП від 75 до 100%.

Становлення інформаційного суспільства та креативної економіки є якісно новим фактором виробництва, що зумовлює інтелектуалізацію економіки. Тому країни-члени ООН включили в Цілі Сталого розвитку на 2016-2030 р. створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям [7].

По-третє, процеси модернізації пов'язані з розвитком транснаціоналізації економіки, що обумовлене зростаючою роллю багатонаціональних компаній у світовому господарстві як агентів глобалізації, які послідовно проводять стратегію утворення великих груп, що об'єднують виробничі, торговельні, інвестиційні, інноваційні та фінансові компанії.

Глобальні тенденції інтернаціоналізації виробництва й капіталу, розвиток стратегічних альянсів і лібералізації зовнішньої торгівлі поставили у центр світового економічного розвитку міжнародні корпорації, які є «рушійми світової економіки», інтегральною складовою сучасної системи міжнародних економічних відносин та чинником її подальшого перетворення. За даними ЮНКТАД, у світі нараховується близько 82 тисяч багатонаціональних компаній і 825 тисяч їх зарубіжних підрозділів. За останні 30 років їх кількість у світі збільшилась у 12 разів і щороку зростає [8].

В конкурентному бізнес середовищі 500 найбільших багатонаціональних компаній реалізують 95% світової продукції фармацевтики, близько 80% - електроніки та хімії, 76% - продукції машинобудування. Вони контролюють майже половину світового промислового виробництва та дві третини міжнародної торгівлі, а також 4/5 патентів і ліцензій на впровадження нових технологій [8], а прибутки від продажу їх продукції часто перевищують бюджети навіть розвинених країн світу.

Найвагомішу роль багатонаціональні компанії відіграють у розвитку інновацій та технологій. Підвищення рівня інтернаціоналізації виробничої, науково-технічної та інвестиційної діяльності є характерною ознакою сучасного етапу глобалізації світової економіки. Ці процеси прискорюють міжнародний обмін високими технологіями за рахунок розширення коопераційних та інвестиційних зв'язків у сфері ДІР та орієнтації на виробництво високотехнологічної продукції. За даними Інституту статистики ЮНЕСКО, глобальне інвестування в нові ДІР досягло рекордних 1,7 трлн. дол., при цьому ці витрати в деяких корпораціях є набагато вищими від витрат багатьох країн та сконцентровані в кількох секторах: у виробництві інформаційно-телекомунікаційного обладнання, в автомобілебудуванні, фармацевтиці та біотехнологіях. За оцінками фахівців, близько 75–80% загальносвітового обсягу ДІР здійснюється саме в рамках багатонаціональних корпорацій, а на 700 найбільших фірм світу припадає близько половини всього обсягу комерційного використання винаходів у світі. Вони також контролюють близько 80% всіх наявних у світі патентів, ліцензій і ноу-хау [8].

За даними консалтингової компанії The Boston Consulting Group (BCG), в щорічному рейтингу найбільш інноваційних компаній світу в 2017 р. перші місця посіли: Apple, Google, Tesla Motors, Microsoft, Samsung, BMW, Daimler. Всього у топ-50 увійшли 34 компанії з США, десять – з Європи і шість – з Азії [9]. Водночас найбільші витрати на ДІР мають: Amazon - 16,1 млрд. дол., Alphabet - 13,9, Intel Co -12,7, Samsung - 12,7, Volkswagen - 12,1, Microsoft – 12, Roche - 11,4, Merck - 10,1, Apple - 10 [10].

В доповіді про світові інвестиції експертами ЮНКТАД був зроблений висновок, що багатонаціональні компанії посилюють інтернаціоналізацію досліджень та інновацій, все більше розміщуючи науково-дослідницькі підрозділи за межами країн базування, зокрема в країнах, що розвиваються, при цьому виконувани ними ДІР набувають все більш глобального характеру.

Виходячи з нових умов розвитку світового господарства і вимог забезпечення міжнародної конкурентоспроможності, кожна країна розробляє і реалізує свою власну економічну стратегію, в якій комбінуються елементи різних підходів до економічного росту, виходячи з задач модернізації – подолання економічної відсталості, відбудови внаслідок війни, кризи існуючої моделі економічного розвитку та ін. Модель модернізації країна обирає, виходячи з якості факторів виробництва – природних, виробничих і людських ресурсів, інтелектуального і креативного капіталу, а також наукового і технологічного потенціалу. При цьому сама економічна політика розробляється і реалізується під впливом зовнішнього і внутрішнього економічного середовища, в якому функціонує національне господарство. Важливо відмітити, що характер

економічної політики може варіювати від радикальних заходів (так званої «шокової терапії») до градуалізму (еволюційного розвитку економічної системи). Водночас ці два підходи можуть тим чи іншим чином поєднуватися залежно від їх змісту.

Оскільки економіка кожної країни, її структура, технологічні потреби, наявний науковий потенціал унікальні і неповторні, то при виборі моделі соціально-економічного розвитку необхідно враховувати менталітет, історію, традиції, культуру нації, оскільки без такого підходу будь-яка найефективніша запозичена модель, навіть найкращі зразки зарубіжного господарювання і менеджменту будуть нежиттєздатними.

Світовий досвід показує приклади успішної модернізації економіки країн в умовах поширення процесу глобалізації. Яскравим прикладом успішної модернізації є китайська модель, реалізована на основі інноваційного розвитку в 1978–2005 гг., що внесла вагомий вклад в теорію і практику дослідження і реалізації цих процесів. В стратегії модернізації поєдналися кілька чинників: державна політика, спрямована на інноваційний розвиток, іноземні інвестиції, розвиток науки і технологій, транснаціоналізація, розвиток людського та інтелектуального капіталу та людські цінності, включаючи менталітет, філософію, традиції.

Починаючи з 1980-х рр., у Китаї активно здійснювалася політика «відкритих дверей», де до початку 2000-х рр. обсяг іноземних інвестицій досяг понад 52 млрд. дол. і 400 з 500 провідних світових корпорацій вже мали свої підприємства на його території. В результаті стрімко зростали закордонні капіталовкладення в сферу послуг та індустрію високих технологій. Багатонаціональні компанії, які входять в топ-500 найбільших в світі, продовжують засновувати в країні нові підприємства і вкладати в них додаткові кошти в розвиток інновацій і технологій. Водночас набувають значного розвитку національні компанії. Зараз найбільша кількість корпорацій за показниками виручки, чистого прибутку, активів та капіталізації знаходиться в США (128 компаній) та Китаї (106). За даними Forbes, у рейтингу 2000 найкрупніших публічних компаній світу в першу десятку увійшли китайські ICBC, China Construction Bank, Agricultural Bank of China та Bank of China [11].

Для організації сучасних високотехнологічних виробництв в країні створена своя «Кремнієва долина», функціонують 53 зони наукомістких галузей та більше 70 науково-технічних зон для фахівців, які отримали освіту за кордоном. Найбільш перспективними напрямками науково-інноваційної діяльності є програмне забезпечення, створення систем інформаційної безпеки, формування великих інтеграційних мереж.

Ефективною системою інституційного забезпечення інноваційної діяльності Китаю також є створення спеціальних економічних зон, зокрема, «Шеньчжень», «Сямень», «Шантоу», провінції Сичуань, Шенсі, Сицзян, в яких передбачені пільгові умови вкладення капіталу, що спричинило масштабне залучення прямих іноземних інвестицій та передових технологій. Зараз рівень інформатизації у східних регіонах Китаю завдяки функціонуванню СЕЗ відповідає показникам Японії та наближається до рівня США.

Динамічний розвиток на основі інновацій дає відчутні результати. За даними Світового банку, 21% експорту всієї високотехнологічної продукції у світі припадає на Китай (США – 13%). За обсягами використання «зелених технологій» КНР вийшла на перше місце у світі. Френсіс Гаррі відмічав, що Китай перетворився у світового лідера в сфері інновацій, що стоїть на чолі нового етапу індустріального розвитку та став найкрупнішою у світі країною-заявником на отримання патентів, реєстрацію товарних знаків і промислових зразків. Зокрема, з усіх міжнародних заявок на отримання патентів, кількість заявок з Китаю зросла за рік на 44%. Згідно оцінок Дослідного інституту стратегій науково-технічного розвитку Китаю, понад 40% підприємств здійснюють інновації [12].

«Глобальний індекс інновацій 2017 р.» свідчить, що Китай протягом п'яти років поспіль є лідером в області інновацій серед країн з середнім рівнем доходу, посідає перше місце за такими показниками, як розмір внутрішнього ринку, інтелектуальна робоча сила, оригінальні патенти, експорт високих технологій, оригінальні промислові зразки [12].

Іншим прикладом успішної економічної модернізації є Сінгапур, який всього за декілька десятиліть трансформував свою економіку і вже до кінця ХХ ст. перетворився на одного з лідерів Азійсько-Тихоокеанського регіону і всього світу за багатьма показниками - ВВП на душу населення, рівнем розвитку людського капіталу, міжнародним рейтингом привабливості для інвестицій.

Як відзначають дослідники, економічний розвиток Сінгапуру, починаючи з 1960-х рр., характеризувався високою залежністю від трансферу технологій з боку зарубіжних мультинаціональних компаній. В результаті активного залучення в країну зарубіжних МНК приблизно 3/4 загального обсягу промислового виробництва Сінгапуру сьогодні припадає на частку зарубіжних філій цих компаній, причому іноземці володіють більше 60% акціонерного капіталу його промислових підприємств. З кінця 1980-х рр. основна увага приділялася розвитку прикладних ДІР на базі місцевих філій зарубіжних МНК, а також шляхом активного створення нових державних дослідних інститутів і організацій, що спеціалізуються у сфері ІТ-технологій, мікроелектроніки і в "науках про життя" (life sciences), які були покликані сприяти дослідженням і розробкам, здійснюваним численними філіями закордонних компаній.

В кінці 1990-х рр., було поставлене амбітне завдання забезпечити швидке зростання національного високотехнологічного виробництва на базі пріоритетного розвитку фундаментальних науково-технологічних досліджень і розробок, стимулювання створення місцевих хай-тек стартапів та пріоритетного зростання ІТ і біотехнологічного сектора, щорічне зростання якого має становити 6%. Серед найбільш значних інноваційних проєктів - "Intelligent Nation" в рамках десятирічного плану прискореного розвитку телекомунікаційної та ІТ-сфери. Для залучення провідних зарубіжних компаній до здійснення на території Сінгапуру широкомасштабних ДІР в галузі біотехнологій був створений спеціальний Biomedical Science Investment Fund зі стартовим капіталом в 600 млн дол. США та цільова венчурна компанія Singapore Bioinnovations (SBI) з

інвестиційним капіталом в 21 млрд дол., призначеним як для підтримки створення нових національних компаній, так і для активної участі в різних зарубіжних біотехпроєктах.

Іншою напрямом розвитку інновацій є створення дослідних альянсів з провідними західними біотехкомпаніями, зокрема, альянс з однією з найбільших фармацевтичних компаній світу Eli Lilly для проведення спільних клінічних медичних досліджень. Одним з найважливіших елементів здійснення довгострокової програми побудови ефективної НІС є стратегія створення розгалуженої мережі наукових і науково-технологічних парків. Перший з них, Singapore Science Park (SSP) був створений в 1980 р і став базовим інкубатором зародження високотехнологічних компаній країни і основним центром національних ДПР. На початку нового століття в країні був ініційований новий проєкт - хай-тек комплекс One-North Science Habitat, що має зіграти роль універсального інтегратора діючих та новостворюваних центрів ДПР в напрямку на фундаментальні науково-технологічні розробки.

Яскравим прикладом успішної економічної модернізації є Республіка Корея, яка за півстоліття пройшла шлях від однієї з найбільш бідніших країн світу через статус нової індустріальної економіки до конкурентоспроможної економіки знань, стала членом ОЕСР та протягом останніх сорока років демонструє глобальне конкурентне лідерство.

Феномен вражаючої модернізації господарської системи Республіки Корея або «південнокорейське економічне диво» у вирішальній мірі пов'язане зі специфікою державно-корпоративних відносин, які визначили одну з найбільш успішних моделей економічного розвитку країни другої половини ХХ століття. Двадцять провідних національних компаній країни – чеболів посідають в економіці домінуюче положення і стали визначальним чинником модернізації економіки країни в умовах глобалізації світової економіки. Частка у ВВП провідної п'ятірки чеболів – Samsung, Hyundai, Daewoo, LG, Ssang Young, становить понад 55 %, які є осередками промислового та інноваційного розвитку, основними експортерами продукції, забезпечуючи міжнародну конкурентоспроможність, створюють значну кількість робочих місць, впливають на підвищення соціально-економічних стандартів життя населення та ін.

Інноваційна модель розвитку, що була покладена в основу модернізації економіки, включає також державне фінансування та підтримку науки, досліджень і розробок, що становить понад 4% ВВП, що є найвищим показником у світі, підготовку кваліфікованих кадрів та ін. В країні набули розвитку міські високотехнологічні індустріальні комплекси та наукогради. При цьому найкращого результату в інноваційному розвитку досягають компанії, які ефективно використовують власні наукові ресурси, при високій інтегрованості в глобальні дослідницькі та професійні мережі. Зокрема, важливу роль у розвитку інновацій відіграють стратегічні альянси, що посідають особливе місце в стратегіях високотехнологічних компаній для підвищення глобальної конкурентоспроможності з орієнтацією на багатofакторний синергетичний ефект при виході та закріпленні на висококонкурентних ринках технологічної продукції, прикладом якої є реалізація спільних проєктів компанії Samsung з компаніями Intel (розробка пристроїв оперативної пам'яті), Toshiba Thomson (DVD-плеєри й відеоманіфони), Compaq Siemens (мікропроцесори), Cisco System (кабельні модеми).

Модернізація економіки в умовах глобалізації і формування інформаційного суспільства мали місце також в низці нових індустріальних країн Азії, зокрема, Індонезії, Малайзії, Філіппінах, В'єтнамі, де в основу політики формування сучасної моделі економіки було покладено процеси розвитку інновацій, зростання експорту за рахунок процесів транснаціоналізації і залучення зарубіжних інвестицій. В багатьох країнах вони поєднувалися з ринковими реформами та соціально-економічними перетвореннями.

Процеси модернізації мали низку позитивних ефектів. Найперше, розвиток новітніх технологій цих країнах сприяв формуванню експорто орієнтованої моделі. Так, до двадцятки країн-найбільших експортерів світу входять Республіка Корея, Гонконг (Китай), Сінгапур. [13].

Формування інноваційної моделі в цих країнах знайшло прояв у зростанні в експорті частки високотехнологічної продукції. Так, за 25 років з 1990 по 2015 р. В низці країн ця частка помітно зросла: практично з нуля до 11% у Гонконзі, до 53% – Філіппінах, до 28% – у В'єтнамі, до 27%, – у Республіці Корея, що є на рівні розвинених країн світу [14].

Внаслідок економічного зростання країни регіону включені в міжнародний рух капіталу, у процес ввезення та вивезення прямих, портфельних і позичкових капіталовкладень.

Розвиток економіки країн на основі реалізації інноваційної моделі мав вплив на соціальний розвиток, що знайшло прояв у зростанні ВВП на душу населення, підвищенні індексу людського розвитку, росту доходів населення і інвестицій у розвиток освіти, подоланні бідності та ін. Так, розвиток інновацій та зростання на його основі економіки країн сприяв значному зростанню ВВП на душу населення, який у 2017 р. Склали Республіці Корея – 34387 дол. США, а в інших нових індустріальних економіках регіону становить: в Сінгапурі – 80192, Малайзії – 25308, Таїланді – 15345, Гонконзі – 53380 дол. США [15].

Вивчення світового досвіду економічної модернізації країн надає можливість побудувати стратегію технологічного оновлення в Україні. Перспективним є створення українських корпорацій в пріоритетних та інноваційних секторах, які дадуть поштовх до більш широкого залучення зарубіжних компаній в наукоємні та високотехнологічні сектори економіки, що сприятиме зростанню експорту високотехнологічної продукції, забезпеченню її конкурентоспроможності на світових ринках, підвищенню культури ведення бізнесу, утвердженню світових стандартів, створенню нових робочих місць. Водночас є сектори, сприятливі для залучення зарубіжних корпорацій, серед них: інформаційні технології, де Україна займає 4-те місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-спеціалістів після США, Індії та Росії; авіабудування та ракетобудування, машинобудування, біо- та нанотехнології та ін. Перспективними сферами розвитку можуть стати

суперкомп'ютинг (високопродуктивні обчислювальні системи), технології грид-обчислень і грид-інфраструктура, електронна система охорони здоров'я, мікро- та наноелектроніка, мікро- та нанофотоніка, космічні та географічні інформаційні технології.

Перспективним також є приєднання українських компаній до глобальних ланцюгів створення доданої вартості, що розширить доступ до глобальних ринків, сприятиме модернізації технологій та якісним змінам в людському капіталі за рахунок освоєння нових компетенцій. Зараз Україна включена в глобальні ланцюги шляхом аутсорсингу, на який орієнтовані близько 90 % ІТ-компаній у сфері програмування і 95 % всіх програмістів, та фрілансу, за яким українці займають перше місце в Європі і четверте – у світі за обсягом доходів фрілансерів.

Висновки. В умовах розвитку постіндустріального суспільства пріоритетного значення набувають такі чинники, як інформаційно-комунікаційний потенціал, швидкість створення, освоєння і поширення нових технологій, знання, інтелектуальний і креативний капітал. Здатність створювати, поширювати, використовувати знання стає необхідною умовою розвитку економіки. Тому особливої актуальності набуває проблема вибору стратегії, моделі соціально-економічного розвитку країни, яка відповідає сучасним вимогам розвитку світового господарства.

Світовий досвід свідчить, що низка країн світу обрали ефективну модель поступального розвитку на інноваційній основі. Хоча моделі розвитку по-своєму унікальні, однак мають спільне – пріоритетність розвитку науки і технологій, інвестиції в людський та інтелектуальний капітал, широке включення в міжнародні економічні зв'язки та врахування традицій, менталітету, суспільних цінностей при здійсненні соціально-економічних трансформацій. Економічні успіхи низки азійських країн, найперше, Японії, Китаю, Сінгапуру, Кореї, Малайзії, пояснюються саме тим, що елементи інформаційного суспільства, ринкової економіки, засади конкуренції у них базуються на традиційних, в деяких країнах, конфуціанських цінностях, серед яких почуття обов'язку, моральні зобов'язання, прагнення знань і самовдосконалення та ін. Саме інвестиції в людський капітал з поєднанням базових цінностей дали вагомі результати в глобальній конкуренції та висувують ці країни в світові лідери.

В умовах розвитку інформаційного суспільства для різних країн світу відкривається перспектива ефективного соціально-економічного розвитку. Саме розвиток людського потенціалу і технологічного прогресу можуть бути взаємодоповнюючими і взаємно зміцнюючими чинниками, що забезпечують економічне зростання і конкурентоспроможність на світовому рівні.

Список літератури

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. – М.: Академия, 1999.
2. Друкер П. Посткапиталистическое общество. – Пер. с англ. – М.1999.
3. Тоффлер Е. Третья волна. – Пер. з англ., К. – 2000.
4. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Капіталізм, соціалізм, демократія. М.: Ексмо, 2007.
5. Масуда Е. Информационное общество как постиндустриальное общество. – Пер. с англ. – М. – 1997.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. – Пер. с англ. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – С. 39.
7. Цілі сталого розвитку 2016-2030.- <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
8. World Investment Report 2017: Investment and Trade Development [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://unctad.org>.
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bcg.com/>- офіційний сайт Boston Consulting Group.
10. Global Innovation 1000 2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.strategyand.pwc.com>.
11. Крупнейшие компании мира: рейтинг Forbes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ain.ua/2017/05/25/krupnejshie-kompanii-mira-rejting-forbes>
12. (Китайские инновации стали новой движущей силой мирового прогресса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2017-10/21/content_41770242.htm)
13. Список стран по экспорту - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://ru.wikipedia.org/wiki/United Nations. Comtrade database. https://com](https://ru.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Comtrade_database)
14. Компанії-лідери 2017. Сплав нових ідей та інновацій -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/417940/kompaniyi-lidery-2017-splav-novyh-idej-ta-innovatsij>.
15. Human Development Report 2017. New York – Oxford: Oxford University Press,2017.